

הַתָּנַ"ךְ שֶׁלָּנוּ

הוֹרִים וִילָדִים תָּנַ"ךְ יַחְדָּיו לוֹמְדִים

לעילוי נשמת
אשתי, אימנו, חמותנו,
וסבתנו היקרה
רבקה סופר
בת שלמה ופרומה
(לבית פלדשטיין) ז"ל
אירחה סביב שולחנה
אנשים בודדים
אהבה ולמדה תנ"ך.

לְמוּד שָׁבוּעוֹת

שְׁמוֹת יט-כ

פֶּרֶק יט

הַיָּמִים שֶׁלִּפְנֵי מַעֲמַד הַר סִינַי

א בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי {חֹדֶשׁ סִיוָן} לְצֵאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, בַּיּוֹם הַזֶּה {בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ} בָּאוּ מִדְבַּר סִינָי. ב וַיִּסְעוּ מֵרְפִידִים וַיָּבֹאוּ מִדְבַּר סִינַי וַיַּחֲנוּ {הֵקִימוּ אֶת הַמַּחֲנֶה} בַּמִּדְבָּר, וַיִּחַן {חָנָה} שָׁם יִשְׂרָאֵל נֶגֶד הָהָר {מִמִּזְרַח לָהָר}.

ג וּמֹשֶׁה עָלָה {בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי} אֶל הָאֱלֹהִים {לָהָר}. וַיִּקְרָא אֵלָיו ה' מִן הָהָר, לֵאמֹר:
כֹּה תֹאמַר לְבֵית יַעֲקֹב, וְתַגִּיד לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל:
ד אַתֶּם רְאִיתֶם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְמִצְרַיִם, וָאֶשָּׂא אֶתְכֶם {כְּמוֹ} עַל כַּנְפֵי נְשָׁרִים וָאָבִא אֶתְכֶם אֵלָי {לְהַר סִינַי, מְקוֹם הַשְּׁרָאַת שְׁכִינָה}. ה וְעַתָּה {וְעַכְשָׁיו, שֶׁרְאִיתֶם אֶת כֹּחִי}, אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמְעוּ בְקֹלִי וּשְׁמַרְתֶּם אֶת בְּרִיתִי - {אִם תַּעֲשׂוּ זֹאת, תִּזְכּוּ שֶׁ} וְהְיִיתֶם לִי סְגֻלָּה {אוֹצָר חָבִיב} מִכָּל הָעַמִּים, כִּי לִי כָּל הָאָרֶץ. ו וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מַמְלֶכֶת כֹּהֲנִים {כְּמוֹ שָׂרִים}, וְגוֹי {עָם} קָדוֹשׁ.
אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תְּדַבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.
ז וַיָּבֹא מֹשֶׁה וַיִּקְרָא לְזִקְנֵי {מַנְהִיגֵי} הָעָם וַיָּשֶׂם {הִצִּיג} לִפְנֵיהֶם אֵת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר צִוָּהוּ ה'. ח וַיַּעֲנוּ כָל הָעָם יַחְדָּו וַיֹּאמְרוּ:
כֹּל אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' - נַעֲשֶׂה {קַבְּלוּ עַל עַצְמָם לַעֲשׂוֹת}!
וַיָּשֶׁב {הֵשִׁיב} מֹשֶׁה {בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי} אֶת דִּבְרֵי הָעָם אֶל ה'.

- עַם יִשְׂרָאֵל הִגִּיעַ לְמִדְבַּר סִינַי בְּשִׁמְחַת תּוֹרָה.
- הָעָם חָנָה בְּעֵמֶק רְפִידִים שֶׁבְּמִדְבַּר סִינַי.
- בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי עָלָה מֹשֶׁה לְהַר סִינַי לְדַבֵּר עִם ה'.
- ה' שָׁלַח נְשָׁרִים לְהוֹצִיא אֶת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם עַל כַּנְפֵיהֶם.
- אִם יְקַבְּלוּ יִשְׂרָאֵל עַל עַצְמָם אֶת מִצְוֹוֹת ה', הֵם יִהְיוּ לוֹ לְעַם סְגֻלָּה.
- לְכָל עַם יֵשׁ צֶבַע הַמְיַחֵד אוֹתוֹ, וְהַצֶּבַע שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל הוּא סָגֹל.
- בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי שָׁב מֹשֶׁה לָהָר לְהוֹדִיעַ לַה' עַל הַסְכָּמַת יִשְׂרָאֵל.

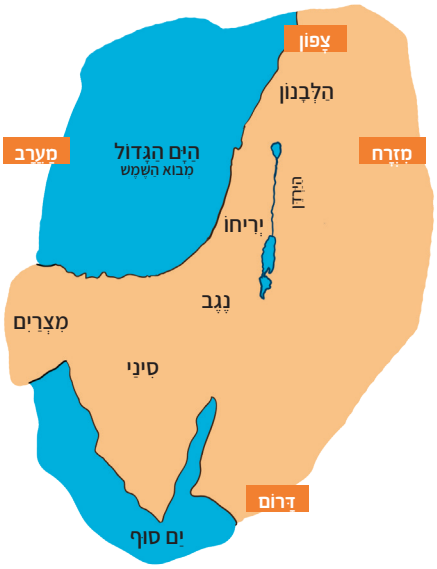

הֵיכָן נִמְצָא הַר סִינַי?

הַמִּקְרָא אֵינוֹ מְתָאֵר הֵיכָן נִמְצָאִים מִדְבַּר סִינַי וְהַר סִינַי, וְלָכֵן קָשֶׁה לָדַעַת הַיּוֹם אֶת מְקוֹמָם הַמְדֻיָּק. יֶשְׁנָן הַשְּׁעָרוֹת רַבּוֹת לְמִקּוֹמוֹ שֶׁל הַר סִינַי, אַךְ אִי אֶפְשָׁר לְהוֹכִיחָן. בַּיּוֹם קוֹרְאִים לָאֵזוֹר שֶׁבֵּין הַנֶּגֶב לִתְעָלַת סוּאֵץ: "חֲצִי הָאִי סִינַי", עַל שֵׁם מִדְבַּר סִינַי, הַנִּמְצָא בְּשֶׁטַח זֶה.

"כַּנְפֵי נְשָׁרִים"

רַשִׁ"י מַסְבִּיר מַדּוּעַ בָּחַר ה' דַּוְקָא בְּמָשָׁל הַנֶּשֶׁר:

"כְּנֶשֶׁר הַנּוֹשֵׂא גּוֹזָלָיו עַל כְּנָפָיו – שֶׁכָּל שְׁאָר הָעוֹפוֹת נוֹתְנִים אֶת בְּנֵיהֶם בֵּין רַגְלֵיהֶם, לְפִי שֶׁמִּתְיָרְאִין מֵעוֹף אַחֵר שֶׁפּוֹרֵחַ עַל גַּבֵּיהֶם {עָף מֵעֲלֵיהֶם}. אֲבָל הַנֶּשֶׁר הַזֶּה אֵינוֹ מִתְיָרֵא אֶלָּא מִן הָאָדָם, שֶׁמָּא יִזְרֹק בּוֹ חֵץ, לְפִי שֶׁאֵין עוֹף פּוֹרֵחַ עַל גַּבָּיו, לָכֵן נוֹתְנוֹ עַל כְּנָפָיו, אוֹמֵר {הַנֶּשֶׁר לְעַצְמוֹ}: מוּטָב יִכָּנֵס הַחֵץ בִּי – וְלֹא בִּבְנִי.

אַף אֲנִי {ה'} עָשִׂיתִי כֵּן: 'וַיִּסַּע מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים... וַיָּבֹא בֵּין מַחֲנֵה מִצְרַיִם וּבֵין מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל... וְלֹא קָרַב זֶה אֶל זֶה כָּל הַלָּיְלָה', וְהָיוּ מִצְרַיִם זוֹרְקִים חִצִּים וְאַבְנֵי בָּלִיסְטְרָאוֹת, וְהֶעָנָן {עַמּוּד הֶעָנָן} מְקַבְּלָם".

מִבְצָע "עַל כַּנְפֵי נְשָׁרִים"

מִבְצָע שֶׁבּוֹ הֶעֱלְתָה מְדִינַת יִשְׂרָאֵל אַרְצָה חֲמִשִּׁים אֶלֶף מִיְּהוּדֵי תֵּימָן וּמִעַט מִיְּהוּדֵי אֵרִיתְרֵאָה בְּמֶטוֹסִים, בַּשָּׁנָתַיִם שֶׁלְּאַחַר קוּם הַמְּדִינָה.

"וַיִּחַן שָׁם יִשְׂרָאֵל נֶגֶד הָהָר"

הַכָּתוּב מְשַׁתֵּמֵשׁ בִּלְשׁוֹן יָחִיד לַחֲנָיַת יִשְׂרָאֵל לְפִּי הַר סִינַי: "וַיִּחַן שָׁם יִשְׂרָאֵל", אַף שֶׁקֹּדֶם דִּבֶּר בִּלְשׁוֹן רַבִּים: "וַיַּחֲנוּ בַּמִּדְבָּר". דּוֹרְשִׁים חֲזַ"ל (מכילתא דרשב"י): "חֲנָיָה אַחַת נִתַּן בְּלִבָּם, כְּדֵי שֶׁיֹּאהֲבוּ זֶה אֶת זֶה – וִיקַבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה"

1. מַה בָּאָה לִרְמֹז הַלָּשׁוֹן: "וַיִּחַן"?
2. מַדּוּעַ דַּוְקָא כָּאן הָיָה חָשׁוּב בְּמִיָּחָד שֶׁתִּהְיֶה אַהֲבָה בְּיִשְׂרָאֵל?

הַהוֹרָאוֹת לָעָם בַּיּוֹם הָרְבִיעִי

ט וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה {בַּיּוֹם הָרְבִיעִי}:
הִנֵּה אָנֹכִי בָּא אֵלֶיךָ בְּעַב הֶעָנָן {בָּעֲרָפֶל}, בַּעֲבוּר יִשְׁמַע הָעָם בְּדַבְּרִי עִמָּךְ, וְגַם בְּךָ יַאֲמִינוּ לְעוֹלָם.
וַיַּגֶּד מֹשֶׁה אֶת דִּבְרֵי הָעָם אֶל ה' {בַּיּוֹם הָרְבִיעִי}.
י וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה:
לֵךְ אֶל הָעָם וְקִדַּשְׁתָּם {אֱמֹר לָהֶם לְהִתְכּוֹנֵן וּלְהִטָּהֵר} הַיּוֹם וּמָחָר, וְכִבְּסוּ שִׂמְלֹתָם {בְּגָדֵיהֶם}. יא וְהָיוּ נְכֹנִים {מוּכָנִים וּטְהוֹרִים} לַיּוֹם הַשְּׁלִשִׁי, כִּי בַּיּוֹם הַשְּׁלִשִׁי יֵרֵד {יִתְגַּלֶּה} ה' לְעֵינֵי כָל הָעָם עַל הַר סִינָי.
יב וְהִגְבַּלְתָּ אֶת הָעָם סָבִיב {סַמֵּן לָהֶם אֶת גְּבוּל הָהָר}, לֵאמֹר: הִשָּׁמְרוּ לָכֶם עֲלוֹת בָּהָר וּנְגֹעַ {אַפִּלּוּ} בְּקָצֵהוּ, כָּל הַנֹּגֵעַ בָּהָר - מוֹת יוּמָת.
יג לֹא תִגַּע בּוֹ יָד {כְּמוֹ שֶׁיַּעֲלֶה לָהָר}, כִּי סָקוֹל יִסָּקֵל {יַשְׁלִיכוּ לְעֶבְרוֹ אֲבָנִים} אוֹ יָרֹה יִיָּרֶה {יִשָּׁלֵחַ לָאָרֶץ}, אִם בְּהֵמָה אִם אִישׁ - לֹא יִחְיֶה. {רַק} בִּמְשֹׁךְ הַיֹּבֵל {לְאַחַר תְּקִיעָה מְמֻשֶּׁכֶת בְּשׁוֹפָר מִקֶּרֶן אַיִל}, הֵמָּה יַעֲלוּ בָהָר.
יד וַיֵּרֶד מֹשֶׁה מִן הָהָר אֶל הָעָם וַיְקַדֵּשׁ {הִכְין} אֶת הָעָם, וַיְכַבְּסוּ שִׂמְלֹתָם. טו וַיֹּאמֶר אֶל הָעָם:
הֱיוּ נְכֹנִים {מוּכָנִים} לִשְׁלֹשֶׁת יָמִים, אַל תִּגְּשׁוּ אֶל אִשָּׁה {הִמָּנְעוּ מִקִּרְבָה שֶׁל אִישׁ וְאִשָּׁה}.

1. כֵּיצַד יִתְגַּלֶּה ה' לְיִשְׂרָאֵל?
2. לְפִי פָּסוּק ט, מִי יִפְגֹּשׁ אֶת ה' בְּמַעֲמַד הַר סִינַי?
3. הַאִם כָּתוּב מָה הָיוּ דִּבְרֵי הָעָם שֶׁמָּסַר מֹשֶׁה לַה' בַּיּוֹם הָרְבִיעִי?
4. ה' צִוָּה אֶת מֹשֶׁה:
   א. לוֹמַר לָעָם לְהָכִין אֶת עַצְמָם וְלִהְיוֹת .....
   ב. לַעֲשׂוֹת סִימָן סָבִיב הַ .....
   ג. לְהַזְהִיר אֶת הָעָם שֶׁלֹּא לַעֲלוֹת בָּהָר וְאַפִלּוּ לֹא ..... בּוֹ.
5. מָתַי יִהְיֶה מֻתָּר לַעֲלוֹת לָהָר?

הִתְגַּלּוּת ה' בְּהַר סִינַי

טז וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִשִׁי {לַהִתְקַדֵּשׁוּת}, בִּהְיֹת הַבֹּקֶר, וַיְהִי קֹלֹת וּבְרָקִים
וְעָנָן כָּבֵד {עֶרֶפֶל חָזָק} עַל הָהָר וְקֹל שֹׁפָר חָזָק מְאֹד, וַיֶּחֱרַד {נִבְהַל} כָּל
הָעָם אֲשֶׁר בַּמַּחֲנֶה. יז וַיּוֹצֵא מֹשֶׁה אֶת הָעָם לִקְרַאת הָאֱלֹהִים מִן
הַמַּחֲנֶה {אַף שֶׁפָּחֲדוּ לָצֵאת}, וַיִּתְיַצְּבוּ בְּתַחְתִּית {לְרַגְלֵי} הָהָר.
יח וְהַר סִינַי עָשַׁן {הָעֱלָה עָשָׁן} כֻּלּוֹ, מִפְּנֵי אֲשֶׁר יָרַד {הִתְגַּלָּה} עָלָיו ה'
בָּאֵשׁ. וַיַּעַל עֲשָׁנוֹ כְּעֶשֶׁן הַכִּבְשָׁן {עָשָׁן שָׁחֹר מְאֹד}, וַיֶּחֱרַד {רָעַד} כָּל הָהָר
מְאֹד. יט וַיְהִי קוֹל הַשֹּׁפָר הוֹלֵךְ וְחָזֵק מְאֹד, מֹשֶׁה יְדַבֵּר, וְהָאֱלֹהִים
יַעֲנֶנּוּ בְקוֹל.
כ וַיֵּרֶד ה' עַל הַר סִינַי, אֶל רֹאשׁ הָהָר. וַיִּקְרָא ה' לְמֹשֶׁה אֶל רֹאשׁ
הָהָר, וַיַּעַל מֹשֶׁה.

ה' מַזְהִיר שׁוּב אֶת יִשְׂרָאֵל מִלַּעֲלוֹת לָהָר

כא וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה:
רֵד הָעֵד בָּעָם {הַזְהֵר אוֹתָם}, פֶּן יֶהֶרְסוּ אֶל ה' לִרְאוֹת {שֶׁמָּא יִנְסוּ
לְהִתְקָרֵב וְלִרְאוֹת}, וְנָפַל מִמֶּנּוּ רָב {וְמוּתוּ רַבִּים מִמֶּנּוּ}. כב וְגַם הַכֹּהֲנִים
הַנִּגָּשִׁים אֶל ה' {לְהַקְרִיב קָרְבָּנוֹת} יִתְקַדָּשׁוּ {יִזָּהֲרוּ מִלַּעֲלוֹת}, פֶּן יִפְרֹץ
בָּהֶם ה' {וְיַהֲרְגֵם}.
כג וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל ה':
לֹא יוּכַל הָעָם לַעֲלֹת אֶל הַר סִינָי - כִּי אַתָּה הַעֵדֹתָה בָּנוּ {כְּבָר
הִזְהַרְתָּ אוֹתָנוּ}, לֵאמֹר: הַגְבֵּל אֶת הָהָר וְקִדַּשְׁתּוֹ.
כד וַיֹּאמֶר אֵלָיו ה':
לֶךְ רֵד {וְהַזְהֵר שׁוּב אֶת הָעָם, וְאַחַר כְּךָ}, וְעָלִיתָ אַתָּה, וְאַהֲרֹן עִמָּךְ.
וְהַכֹּהֲנִים וְהָעָם אַל יֶהֶרְסוּ {יִנְסוּ} לַעֲלֹת אֶל ה', פֶּן יִפְרָץ {יַכֶּה} בָּם.
כה וַיֵּרֶד מֹשֶׁה אֶל הָעָם וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם.

"וְהַכֹּהֲנִים וְהָעָם"

הַכֹּהֲנִים הַמְּזֻכָּרִים בְּפֶרֶק זֶה אֵינָם בְּנֵי אַהֲרֹן, אֶלָּא כָּל הַבָּנִים הַבְּכוֹרִים בְּיִשְׂרָאֵל. בַּהַתְחָלָה, הַבָּנִים הַבְּכוֹרִים הָיוּ אֲמוּרִים לְשָׁרֵת בִּכְהֻנָּה, אַךְ בְּעִקְבוֹת חֵטְא הָעֵגֶל הָעֲבַר הַתַּפְקִיד לְשֵׁבֶט לֵוִי בִּכְלָל, וְלִבְנֵי אַהֲרֹן בִּפְרָט, וְהֵם הֻפְקְדוּ עַל עֲבוֹדַת הַמִּשְׁכָּן וְהַמִּקְדָּשׁ.

1. מָה רָאָה עַם יִשְׂרָאֵל בְּרֹאשׁ הָהָר בַּבֹּקֶר?
2. מַדּוּעַ לֹא יָצְאוּ יִשְׂרָאֵל מֵעַצְמָם מֵהַמַּחֲנֶה, וּמֹשֶׁה הָיָה צָרִיךְ לְהוֹצִיא אוֹתָם אֶל הַר סִינַי?

בִּבְשַׁן סִיד

בִּבְשַׁן סִיד הוּא תַּנּוּר לִיצִירַת סִיד, עַל יְדֵי שְׂרֵפָה מְמֻשֶּׁכֶת שֶׁל אַבְנֵי גִּיר, עַד שֶׁיִּגִּיעוּ לְטֶמְפֶּרָטוּרָה שֶׁל כְּאֶלֶף מַעֲלוֹת (בְּיָמֵינוּ הַתַּהֲלִיךְ נַעֲשֶׂה בְּאֶלֶף וּמָאתַיִם מַעֲלוֹת). אַחַר שֶׁהָאֲבָנִים נַעֲשׂוֹת פְּרִיכוֹת מִשְּׂרֵפָתָם, שׁוֹפְכִים עֲלֵיהֶן מַיִם, וְהֵן הוֹפְכוֹת לְסִיד.

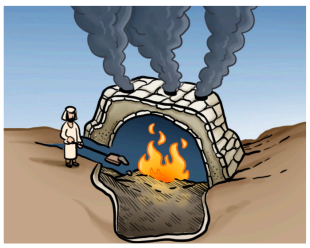

1. ה' הוֹרָה לְמֹשֶׁה לְהַזְהִיר אֶת הָעָם שׁוּב שֶׁלֹּא ..... לָהָר.
2. ה' רָצָה לִמְנֹעַ מַצָּב שֶׁיִּנָּסוּ מְעַטִּים לַעֲלוֹת לָהָר, וּבְעִקְבוֹתֵיהֶם יָבוֹאוּ ..... וְיִפָּגְעוּ.
3. מַדּוּעַ חָשַׁב מֹשֶׁה שֶׁאֵין צֹרֶךְ לְהַזְהִיר אֶת הָעָם?
4. אַף שֶׁכְּבָר הִזְהִיר ..... אֶת יִשְׂרָאֵל מִקִּרְבָה לְ....., הוּא חָזַר וְהִזְהִירָם שׁוּב בְּעֵת הַמַּעֲשֶׂה, כִּי בְּדָבָר חָמוּר חָשׁוּב לְ..... יוֹתֵר מִפַּעַם אַחַת.
5. נַסּוּ לַחְשֹׁב עַל דֻּגְמָאוֹת מֵהַחַיִּים שֶׁלָּכֶם, שֶׁחָשׁוּב לְהַזְהִיר מִפְּנֵי מַשֶּׁהוּ מְסֻכָּן – גַּם לִפְנֵי שֶׁנִּגָּשִׁים אֵלָיו וְגַם בְּעֵת שֶׁעוֹשִׂים אוֹתוֹ מַמָּשׁ.
6. מִי כֵּן נִדְרָשׁ לַעֲלוֹת לְהַר סִינַי?

פֶּרֶק כ – עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרוֹת

א וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים {בְּהַר סִינַי} אֵת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה,
לֵאמֹר:
ב אָנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ. אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם,
מִבֵּית עֲבָדִים.
לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל פָּנָי. ג לֹא תַעֲשֶׂה לְךָ
פֶּסֶל וְכָל תְּמוּנָה אֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וַאֲשֶׁר בָּאָרֶץ
מִתָּחַת וַאֲשֶׁר בַּמַּיִם מִתַּחַת לָאָרֶץ. ד לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה
לָהֶם וְלֹא תָעָבְדֵם. כִּי אָנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ, אֵל קַנָּא, פֹּקֵד
עֲוֹן אָבוֹת עַל בָּנִים, עַל שִׁלֵּשִׁים וְעַל רִבֵּעִים {דּוֹר שְׁלִישִׁי
וְדוֹר רְבִיעִי} לְשֹׂנְאָי. ה וְעֹשֶׂה חֶסֶד לַאֲלָפִים, לְאֹהֲבַי
וּלְשֹׁמְרֵי מִצְוֹתָי.
ו לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם ה' אֱלֹהֶיךָ לַשָּׁוְא, כִּי לֹא יְנַקֶּה {יְזַכֶּה
בַּדִּין} ה' אֵת אֲשֶׁר יִשָּׂא אֶת שְׁמוֹ לַשָּׁוְא.
ז זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ. ח שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד
וְעָשִׂיתָ כָּל מְלַאכְתֶּךָ. ט וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לַה'
אֱלֹהֶיךָ, לֹא תַעֲשֶׂה כָל מְלָאכָה - אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ,
עַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ וּבְהֶמְתֶּךָ וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ. י כִּי
שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ, אֶת הַיָּם
וְאֶת כָּל אֲשֶׁר בָּם, וַיָּנַח בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי - עַל כֵּן בֵּרַךְ ה'
אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת וַיְקַדְּשֵׁהוּ.
יא כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמֶּךָ, לְמַעַן יַאֲרִכוּן יָמֶיךָ עַל
הָאֲדָמָה אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ.
יב לֹא תִרְצָח.
לֹא תִנְאָף {הַחֹסִם אֲסוּרִים בֵּין אִישׁ לְאִשָּׁה שֶׁאֵינָהּ אִשְׁתּוֹ}.
לֹא תִגְנֹב.
לֹא תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ עֵד שָׁקֶר {לֹא לְהָעִיד עֵדוּת שֶׁקֶר}.
יג לֹא תַחְמֹד {לְהִשְׁתּוֹקֵק לְדָבָר שֶׁל אֲחֵרִים. כְּמוֹ} בֵּית רֵעֶךָ.
לֹא תַחְמֹד אֵשֶׁת רֵעֶךָ וְעַבְדּוֹ וַאֲמָתוֹ וְשׁוֹרוֹ וַחֲמֹרוֹ וְכֹל
אֲשֶׁר לְרֵעֶךָ.

עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרוֹת

עֲשֶׂר הַמִּצְוֹות הַכְּתוּבוֹת בְּלוּחוֹת הַבְּרִית נֶחְשָׁבוֹת לְיסוֹד הַתּוֹרָה וְהַיַּהֲדוּת. בְּעִקְבוֹת כָּךְ, כְּשֶׁרוֹצִים לוֹמַר שֶׁבְּלָלִים בָּשֶׁהֵם הֵם הַחֲשׁוּבִים וְהַיְסוֹדִיִּים בְּיוֹתֵר בְּתוֹךְ מְסִים, מְכַנִּים אוֹתָם: "עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרוֹת" שֶׁל אוֹתוֹ תְּחוּם. לְדוּגְמָה: "בְּלָלֵי הַבְּטִיחוּת הָאֵלֶּה הֵם **'עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרוֹת'** שֶׁל הַזְּהִירוּת בַּדְּרָכִים".

תְּגוּבַת הָעָם לְהִתְגַּלוּת הַשְּׁכִינָה

יד וְכָל הָעָם רֹאִים אֶת הַקּוֹלֹת וְאֶת הַלַּפִּידִם וְאֵת קוֹל הַשֹּׁפָר וְאֶת
הָהָר עָשֵׁן {מַעֲלֶה עָשָׁן}, וַיַּרְא הָעָם וַיָּנֻעוּ {נָעוּ מִמְּקוֹמָם} וַיַּעַמְדוּ מֵרָחֹק. טו
וַיֹּאמְרוּ אֶל מֹשֶׁה:
דַּבֵּר אַתָּה עִמָּנוּ, וְנִשְׁמָעָה {וְנִהְיֶה מְסֻגָּלִים לִשְׁמֹעַ}, וְאַל יְדַבֵּר עִמָּנוּ
אֱלֹהִים - פֶּן נָמוּת!
טז וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעָם:
אַל תִּירָאוּ! כִּי לְבַעֲבוּר נַסּוֹת {בְּדֵי לְנַסּוֹת} אֶתְכֶם בָּא הָאֱלֹהִים,
וּבַעֲבוּר תִּהְיֶה יִרְאָתוֹ עַל פְּנֵיכֶם, לְבִלְתִּי תֶחֱטָאוּ.
יז וַיַּעֲמֹד הָעָם מֵרָחֹק, וּמֹשֶׁה נִגַּשׁ אֶל הָעֲרָפֶל, אֲשֶׁר שָׁם {הִתְגַּלָּה לוֹ}
הָאֱלֹהִים.

1. לְדַעְתְּכֶם, מַה גָּרַם לְיִשְׂרָאֵל לָסֶגֶת אָחוֹרָה כְּשֶׁדִּבֵּר אִתָּם ה' יִשְׁירוֹת?
2. מַה בִּקֵּשׁ הָעָם מִמֹּשֶׁה? מִמָּה הֵם פָּחֲדוּ?
3. בֵּיצַד הִרְגִּיעַ מֹשֶׁה אֶת הָעָם שֶׁאֵין לָהֶם לְפַחֵד?
4. מֹשֶׁה הִסְבִּיר לְיִשְׂרָאֵל מַדּוּעַ גָּרַם לָהֶם ה' לְפַחֵד. מַה הֵן שְׁתֵּי הַסִּבּוֹת שֶׁהֶעֱלָה?
5. הַאִם מִפְרָשׁ בַּפְּסוּקִים מַה הִסְפִּיקוּ יִשְׂרָאֵל לִשְׁמֹעַ יְשִׁירוֹת מֵה?

"רוֹאִים אֶת הַקּוֹלוֹת"

הַפָּסוּק אוֹמֵר שֶׁיִּשְׂרָאֵל רָאוּ אֶת הַלַּפִּידִים וְאֶת הָהָר עָשֵׁן – אַךְ גַּם אֶת הַקּוֹלוֹת וְאֶת קוֹל הַשּׁוֹפָר, וַהֲרֵי קוֹלוֹת **שׁוֹמְעִים** – וְלֹא **רוֹאִים**! בְּפֵרוּשׁ פְּסִיקְתָּא זוּטַרְתָּא הוּבְאוּ שְׁנֵי הֶסְבֵּרִים לְכָךְ:

"רוֹאִים אֶת הַנִּרְאֶה – כְּגוֹן הַלַּפִּידִים, וְשׁוֹמְעִים אֶת הַנִּשְׁמָע – כְּגוֹן קוֹלוֹת וּרְעָמִים, דִּבְרֵי **רַבִּי יִשְׁמָעֵאל**.

רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: רוֹאִין וְשׁוֹמְעִין אֶת הַנִּרְאֶה, רוֹאִין דִּבּוּר שֶׁל אֵשׁ נֶחְצָב עַל הַלּוּחוֹת".

מָה הַיִּתְרוֹן בַּפֵּרוּשׁ שֶׁל רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, וּמָה הַיִּתְרוֹן בַּפֵּרוּשׁ שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא?

חִידַת אִיּוּרִים

מָה הַקֶּשֶׁר בֵּין כָּל אֶחָד מֵהָאִיּוּרִים לַפְּסוּקִים שֶׁלָּמַדְנוּ?

קְטָעִים לְהַרְחָבָה וְעִיּוּן

אֵילוּ דִּבְּרוֹת שָׁמְעוּ יִשְׂרָאֵל יְשִׁירוֹת מֵה'?

יֶשְׁנָהּ מַחְלֹקֶת בֵּין חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל אֵילוּ מֵהַדִּבְּרוֹת אָמַר ה' יְשִׁירוֹת לְיִשְׂרָאֵל בְּמַתַּן תּוֹרָה, וְאֵילוּ מָסַר לָהֶם מֹשֶׁה בְּשֵׁם ה'.

גְּמָרָא (מכות כג, ב)

דָּרַשׁ רַבִּי שִׂמְלַאי: שֵׁשׁ מֵאוֹת וּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִצְוֹות נֶאֶמְרוּ לוֹ לְמֹשֶׁה: שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים וְחָמֵשׁ לָאוִין {מִצְוֹות לֹא תַעֲשֶׂה} - כְּמִנְיַן יְמוֹת הַחַמָּה {יָמִים שֶׁיֵּשׁ בַּשָּׁנָה}, וּמָאתַיִם וְאַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנֶה {מִצְוֹות} עֲשֵׂה - כְּנֶגֶד אֵיבָרָיו שֶׁל אָדָם.

אֲמַר רַב הַמְנוּנָא: מַאי קְרָא {מֵאֵיזֶה פָּסוּק לוֹמְדִים שֶׁיֵּשׁ 613 מִצְוֹות}? - "תּוֹרָה צִוָּה לָנוּ מֹשֶׁה מוֹרָשָׁה" (דברים לג, ד). "תּוֹרָה" בְּגִימַטְרִיָּא - שִׁית מֵאָה וְחַד סְרֵי הָוֵי {611}; {וּלְאֵלּוּ יֵשׁ לְהוֹסִיף 2 מִצְוֹות שֶׁלֹּא שָׁמַעְנוּ מִמֹּשֶׁה:} "אָנֹכִי" וְ"לֹא יִהְיֶה לְךָ" - מִפִּי הַגְּבוּרָה {יְשִׁירוֹת מֵה'} שְׁמַעְנוּם {סַךְ הַכֹּל: 613 מִצְוֹות}.

1. כַּמָּה מִצְוֹות יֵשׁ בַּתּוֹרָה?
2. כַּמָּה מִצְוֹות מִתּוֹכָן הֵן מִצְוֹות עֲשֵׂה, וְכַמָּה מֵהֶן מִצְוֹות לֹא תַעֲשֶׂה?
3. אֶת מִסְפַּר הַמִּצְוֹות לָמְדוּ בְּגִמַּטְרִיָּה מֵהַמִּלָּה "תּוֹרָה". הַאִם הַגִּמַּטְרִיָּה בֶּאֱמֶת שָׁוָה לַמִּסְפָּר שֶׁעֲנִיתֶם בַּשְּׁאֵלָה הָרִאשׁוֹנָה?
4. מַה הֵן שְׁתֵּי הַמִּצְוֹות שֶׁלֹּא נִרְמְזוּ בַּמִּלָּה "תּוֹרָה"? מַדּוּעַ?

רַמְבָּ"ן (שמות כ, ז)

כָּל עֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת שָׁמְעוּ כָּל יִשְׂרָאֵל מִפִּי אֱ־לֹהִים, כִּפְשׁוּטוֹ שֶׁל כָּתוּב. אֲבָל בִּשְׁנֵי הַדִּבְּרוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת, הָיוּ שׁוֹמְעִים {עַם יִשְׂרָאֵל אֶת} הַדִּבּוּר {שֶׁל ה'} וּמְבִינִים אוֹתוֹ מִמֶּנּוּ, כַּאֲשֶׁר יָבִין אוֹתָם מֹשֶׁה, וְעַל כֵּן יְדַבֵּר {ה'} עִמָּהֶם כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר הָאָדוֹן אֶל עַבְדּוֹ...

וּמִכָּאן וְאֵילָךְ, בִּשְׁאָר הַדִּבְּרוֹת, יִשְׁמְעוּ קוֹל הַדִּבּוּר - וְלֹא יָבִינוּ אוֹתוֹ, וְיִצְטָרֵךְ מֹשֶׁה לְתַרְגֵּם {לְהַסְבִּיר} לָהֶם כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר, עַד שֶׁיָּבִינוּ אוֹתוֹ מִמֹּשֶׁה.

1. הַאִם הָרַמְבָּ"ן מַסְבִּים שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל שָׁמַע רַק אֶת שְׁתֵּי הַמִּצְוֹות הָרִאשׁוֹנוֹת?
2. מָה הַהֶבְדֵּל לְדַעְתּוֹ בֵּין שְׁנֵי הַדִּבְּרוֹת הָרִאשׁוֹנִים לִשְׁאָר הַדִּבְּרוֹת?
3. לְדַעְתְּכֶם, מַדּוּעַ דַּוְקָא אֶת שְׁנֵי הַדִּבְּרוֹת הָרִאשׁוֹנִים הָיָה חָשׁוּב שֶׁיָּבִינוּ יִשְׂרָאֵל בְּעַצְמָם, וְלֹא עַל יְדֵי מֹשֶׁה?

רַבִּי יוֹסֵף בְּכוֹר שׁוֹר (שמות כ, א)
(חַי בְּצָרְפַת, תַּלְמִידָם שֶׁל נֶכְדֵי רַשִּׁ"י)

"וַיְדַבֵּר אֱ־לֹהִים" - שֶׁהָיָה מֹשֶׁה מְדַבֵּר, עוֹמֵד בֵּינֵיהֶם {וּמְתַרְגֵּם לָהֶם}. כְּשֶׁשָּׁמְעוּ עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרִים, שָׁמְעוּ {אֶת כֻּלָּם יְשִׁירוֹת} מִפִּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

אֲבָל רַבּוֹתֵינוּ אָמְרוּ כִּי "אָנֹכִי" וְ"לֹא יִהְיֶה לְךָ" שָׁמְעוּ מִפִּי הַגְּבוּרָה {יְשִׁירוֹת מֵה'}, וְהַשְּׁאָר מִמֹּשֶׁה.

וּפֵרֵשׁ רַבִּי יוֹסֵף קָרָא זְכֹרוֹ לִבְרָכָה {מִתַּלְמִידֵי רַשִּׁ"י}, שֶׁהַמִּקְרָאוֹת מוֹכִיחִים כֵּן {מַהַפְּסוּקִים עַצְמָם נִשְׁמָע כְּמוֹ דַּעַת חַז"ל}, דְּ"אָנֹכִי" וְ"לֹא יִהְיֶה לְךָ" מְדַבְּרִים כְּאִלּוּ הוּא עַצְמוֹ {ה' בְּעַצְמוֹ} מְדַבֵּר אֲלֵיהֶם {בְּגוּף רִאשׁוֹן}, וּמִ"לֹא תִשָּׂא" {הַדִּבֵּר הַשְּׁלִישִׁי} וְאֵילָךְ, כְּאִלּוּ מְדַבֵּר עַל יְדֵי שָׁלִיחַ {בְּגוּף שְׁלִישִׁי}:

דִּכְתִיב: "כִּי לֹא יְנַקֶּה ה'" - וְלֹא כְּתִיב: כִּי לֹא אֲנַקֶּה.

וּכְתִיב: "כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה'" - וְלֹא כְּתִיב: עָשִׂיתִי.

וּכְתִיב: "אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ" - וְלֹא כְּתִיב: אֲשֶׁר אֲנִי נוֹתֵן לָךְ.

1. לְדַעַת רַבִּי יוֹסֵף בְּכוֹר שׁוֹר, הַפֹּשֶׁט הוּא, שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל שָׁמַע מֵה' אֶת כָּל הַ .....
2. לְדַעַת רַבּוֹתֵינוּ, עַם יִשְׂרָאֵל שָׁמַע רַק אֶת ..... הַדִּבְּרוֹת הָרִאשׁוֹנִים.
3. כֵּיצַד רַבִּי יוֹסֵף קָרָא מוֹכִיחַ מֵהַפְּסוּקִים אֶת דַּעַת רַבּוֹתֵינוּ?

מעוניינים בדפי לימוד נוספים למועדים מיוחדים או מידע על הספרים שלנו?

סרקו את הקוד (קוד QR):

סדרת **"התנ"ך שלנו"** מאת אלון חזני

עריכת לשון: עומר פדור | איורים: נעמה להב, דניאלה פונד | עיצוב גריד: צופיה הרבנד | עימוד: דגנית סטנייצקי

מבצע כנפי נשרים: National Library of Israel / Meitar Collection / Benno Rothenberg / The Pritzker Family National Photography Collection

© כל הזכויות שמורות | להארות והערות: alon.hazani@gmail.com 052-3567930

הַתַּנַ"ךְ שֶׁלָּנוּ

סדרת התנ"ך שלנו פותחת צוהר לעולם התנ"ך להורים וילדים החפצים ללמוד יחדיו, בהבנה, בהעמקה ובדיון בנושאים ערכיים. זאת ועוד, בזכות מבנה הספר ועיצובו יוכלו ילדיכם להמשיך וללמוד ספר זה גם בעצמם.

"התנ"ך שלנו" מזמין אתכם ללימוד משותף של ספר הספרים בדרך חדשה וחווייתית.

לפתיחת קבוצות לימוד של הורים וילדים בתנ"ך פנו ל: 052-3567930

או למכון התורני אור עציון 08-8502822 // 054-6340121 // www.machon.oretzion.com